

SĂPĂTURILE DE LA DRIDU

(r. Urziceni, reg. Ploiești)

IN VARA ANULUI 1958 s-a executat a treia campanie de săpături în așezarea din epoca feudală timpurie de la Dridu, urmărindu-se întâi dezvelirea în continuare a pîlcului de bordeie din marginea de NE a așezării și apoi, prin efectuarea unor sondaje, căutarea cimitirului așezării cercetate.

Am menționat în raportul cu privire la săpăturile din 1957 că s-a delimitat un șir de șase bordeie pe marginea dinspre lac a așezării, după care s-a constatat o pauză; la aproximativ 200 m depărtare spre SV de acest grup de locuințe se descoperiseră alte bordeie, fapt interpretat ca o dovadă a grupării locuințelor în pîlcuri. Pornind de la această situație, s-a cercetat anul acesta prin săpături întreaga regiune din spatele șirului de șase bordeie descoperite în anii 1956 și 1957, descoperindu-se cinci noi bordeie, dintre care patru aparțin fazei mai vechi, iar unul fazei mai noi a culturii Dridu. Bordeiele s-au notat cu *a*, *b*, *c*, *d*, *e*-1958.

Bordeiul a-1958 a fost secționat în șanțul 1/1958 și desfăcut într-o casetă pe latura de NE a șanțului. Groapa bordeiului este rectangulară, cu laturile lungi, spre SV și NE, de 4,62 m, iar laturile scurte, spre NV și SE, de 4,08 m, adîncimea fiind de 0,88 m. În colțul de răsărit al bordeiului se găsea *vatra* în *groapă* adîncită cu 0,25 m față de podea, groapa vetrei fiind săpată în lut și căptușită cu pietre mărunte.

Intrarea a fost foarte probabil pe latura de NV unde s-a observat în secțiune și pe plan o pată, nu prea clar delimitată este drept, dar totuși singura, dovădindu-se a nu fi o groapă sau alt deranjament. De altfel, existența intrării pe latura dinspre SE este cu desăvîrșire exclusă, deoarece ar fi avut dealul în față și s-ar fi scurs apa ploilor înăuntru; celelalte laturi au fost perfect verificate și nu au prezentat nici o urmă a intrării.

Pe fundul bordeiului, pe toată latura de SV, în colțul de sud și pînă la *vatra* din colțul de răsărit s-au găsit foarte multe fragmente ceramice din pastă cu nisip, arse negru-cărmiziu, din vase cenușii sau din vase cu suprafața neagră. Împreună cu acestea au fost oase de animale, o sulă de os și o piatră cu urmele adîncite de la ascuțitul acelor.

În pămîntul de umplutură al gropii bordeiului s-au găsit foarte numeroase fragmente ceramice, oase de animale și pietre.

În regiunea marginii de SV a bordeiului, aproape de colțul lui sudic s-a desfăcut o grupare de pietre mărunte, masate, cu cîteva cioburi și oase printre ele. Sub acestea a fost cenușă multă, cărbuni și bucățele mici de lipitură galbenă, nearsă. Complexul acesta notat pe plan cu nr. 1, zace la 0,35—0,40 m adîncime de la suprafața actuală, pe groapa umplută a bordeiului *a* și la baza stratului de pămînt negru care reprezintă stratul de cultură feudal timpuriu.

Prezența acestui mic complex de pietre nu poate fi interpretată ca o svîrlitură din vremea bordeielor mai noi peste groapa umplută a unui bordei mai vechi, deoarece caracterul *in situ* al pietrelor ne obligă a-l înțelege ca rezultatul unei mici instalații de foc, desigur din faza mai nouă a locuirii de la Dridu. Fragmentele ceramice găsite printre pietrele complexului 1 aparțin culturii Dridu.

Bordeiul c-1958 a fost secționat de șanțul 3/1958 și desfăcut de o parte și de alta a lui. Forma gropii este rectangulară, orientată SV—NE, cu laturile de 4,40 m × 3,90 m. Nu s-a putut observa intrarea.

În colțul de răsărit al bordeiului se afla vatra în groapă aproape rotundă, cu diametrul de aproximativ 1,15—1,20 m, podită cu pietre; vatra avea pe marginea de SV a ei șase pietre mari care formau probabil o gardină.

În colțul de nord al bordeiului, care este mai ridicat decât restul podelei, a fost o grupare de pietre *neîngropate*, masate, de mărimea pumnului și mai mari, care zăceau nu direct pe podeaua bordeiului, ci pe un strat subțire de pământ de umplură. Printre pietre, cenușă multă cu fire de cărbuni. A fost probabil tot o instalație pentru foc.

În centrul bordeiului și în jumătatea de NE a lui s-a putut observa podeaua arsă și întărită.

Aproximativ în mijlocul bordeiului și aproape de vatră s-au găsit cinci picioare de mînz, rămase în articulațiile lor.

Pe fundul gropii bordeiului și în jutul vetrei au fost numeroase fragmente ceramice și coji de ouă.

În pămîntul de umplură al gropii bordeiului s-au găsit foarte multe fragmente ceramice, oase de animale și pietre.

Latura de sud-vest a bordeiului a fost tăiată de o groapă rotundă care aparține fazei mai noi de locuire de la Dridu. Groapa a putut fi observată de la baza stratului de pământ negru, apărînd rectangulară în plan, pentru care motiv a fost socotită la început drept gîrliciul intrării. Adîncindu-se însă, groapa s-a îngustat, depărtîndu-se spre fund de peretele gropii bordeiului și delimitîndu-se pe plan rotundă. Pămîntul de umplură al gropii, în care s-au găsit cîteva fragmente ceramice Dridu, a fost castaniu marmorat cu galben spre fund și amestecat cu negru în partea de sus. Groapa nu a tăiat întreaga depunere de pământ negru ci numai stratul subțire de humus care începuse să se formeze între cele două faze de locuire de la Dridu.

Bordeiul d s-a dezvelit între șanțul 1 și 2-1958. Forma gropii bordeiului este un pătrat aproape perfect cu latura de 4,40 m. A fost secționat pe direcția SV—NE. Nu s-a putut observa intrarea. În regiunea colțului de N al bordeiului a fost vatra în groapă căptușită cu pietre mărunte. În toată această parte de nord a gropii, pe fund și mai sus, în pămînt de umplură, s-au găsit foarte numeroase pietre care înărgineau acest colț cam pînă la jumătatea laturilor dinspre NV și NE. În pămîntul de umplură dintre pietre au fost bucățele mărunte de pământ ars la roșu. Nefiind nimic *in situ* din această situație nu putem spune cu siguranță cum au stat pietrele original, dar putem face totuși ipoteza că ele au căptușit colțul de N pînă la o oarecare înălțime și s-au prăbușit după prăsisirea bordeiului.

În vatra bordeiului *d* s-au găsit mai multe fragmente ceramice printre care gîtul unui uleiș cu gura trilobată și decorat cu linii iucizate (fig. 1) și o parte dintr-o oală cu o toartă, decorată cu benzi de caneluri pe umăr și sub pîntec

Fig. 1. Dridu. Fragmente ceramice din bordeiele a și d.

(fig. 1). În rest, atît pe fund cît și în pămîntul de umplutură al gropii bordeiului s-au găsit o cantitate mare de fragmente ceramice, oase de animale, zece împungătoare de os și o piatră de șlefuit; acestea din urmă ne fac să credem că bordeiul a fost locuit de un meșteșugar.

Pe laturile de sud-vest și de nord-vest, la distanță de 0,15 m bordeiul a fost mărginit de un șanțuleț lat de 0,33 m și adînc de 0,28 m, fiind cu 0,10 m mai sus decît fundul gropii bordeiului. Șanțul a fost umplut cu pămînt castaniu în care nu s-au găsit nici cioburi și nici oase. O observație asemănătoare s-a făcut în 1956 la bordeiul b. Pînă la adunarea unor noi observații nu ne putem pronunța cu privire la rostul acestui mic șanț.

Aproximativ deasupra centrului bordeiului și în jumătatea lui dinspre NV, în pămîntul negru, zăcînd pe umplutura gropii bordeiului d, s-au găsit mai multe oase de picioare de cal rămase în articulațiile lor, unul și cu copita. Sînt probabil părți din picioarele unui minz, a căror situație stratigrafică este identică cu cea a complexului 1 de deasupra bordeiului a-1958.

Bordeiul e-1958 a fost secționat de șanțul 2/1958 și desfăcut de o parte și de alta a șanțului. Groapa bordeiului a fost atinsă pe colțul de V de capul de SE al șanțului 1-1957; are dimensiunile de $3,95 \times 4,40$ m, fiind adîncă de 0,80 m. Nu s-a putut observa intrarea; unele urme pe latura de SV ar putea fi o indicație în acest sens, dar fără a avea însă nici o observație sigură. În centrul bordeiului și în toată jumătatea dinspre NE podeaua bordeiului a fost bătătorită și ușor arsă. În colțul de N se găsea vatra în groapă adîncă de 15 cm și căptușită cu zobi mărunți de piatră și mici bolovani de rîu. Peste vatră și în toată regiunea de N a bordeiului au fost nenumărate pietre, prăvălite; ele au avut aceeași situație ca cele din bordeiul d/58 și le interpretăm, deocamdată tot ipotetic, în același sens.

Pe fundul bordeiului și în pămîntul de umplutură a fost foarte mult cărbune.

Bordeiul e-1958 a fost cel mai sărac dintre bordeiele descoperite pînă acum, în ceea ce privește materialul ceramic și oasele. Bordeiele a, c, d, și e, descrise mai sus, aparțin, în principal datorită vetrei în groapă, fazei mai vechi de locuire din așezarea feudală timpurie de la Dridu.

Bordeiul b-1958 a fost atins pe colțul lui de nord de capul de SE al șanțului 1-1956; secționat de șanțul 2/1958, a fost desfăcut într-o casetă pe latura de SV a lui. Avea formă rectangulară cu laturile de $4,40 \times 3,90$ m și era adînc de 0,66 m. Nu s-a putut observa intrarea. În colțul de N a fost instalat pietrarul, din care au rămas în situ numai pietrele mari de la temelia lui: trei laturi așezate în dreptunghi și alcătuite din patru pietre mari înfipite bine în pămînt. Golurile au fost umplute cu pietre mai mărunte și chiar cu cioburi, așa cum se obișnuia la aceste pietrare. O descriere amănunțită a pietrarelor a fost dată în raportul din 1956.

De pe latura de SE a pietrarului lipsea o piatră mare, găsită răvășită în bordei, dar pe locul căreia s-a putut observa arsura și cenușa. În interiorul pietrarului și în afara lui, pămîntul a fost ars ca vatră. Restul pietrelor s-au găsit împrăștiate pe fundul bordeiului împreună cu o mare cantitate de fragmente ceramice.

În bordeiul b, în afara fragmentelor ceramice și a oaselor de animale, s-au mai găsit sule de os, nelipsite aproape din nici o locuință, bucăți de gresie verde

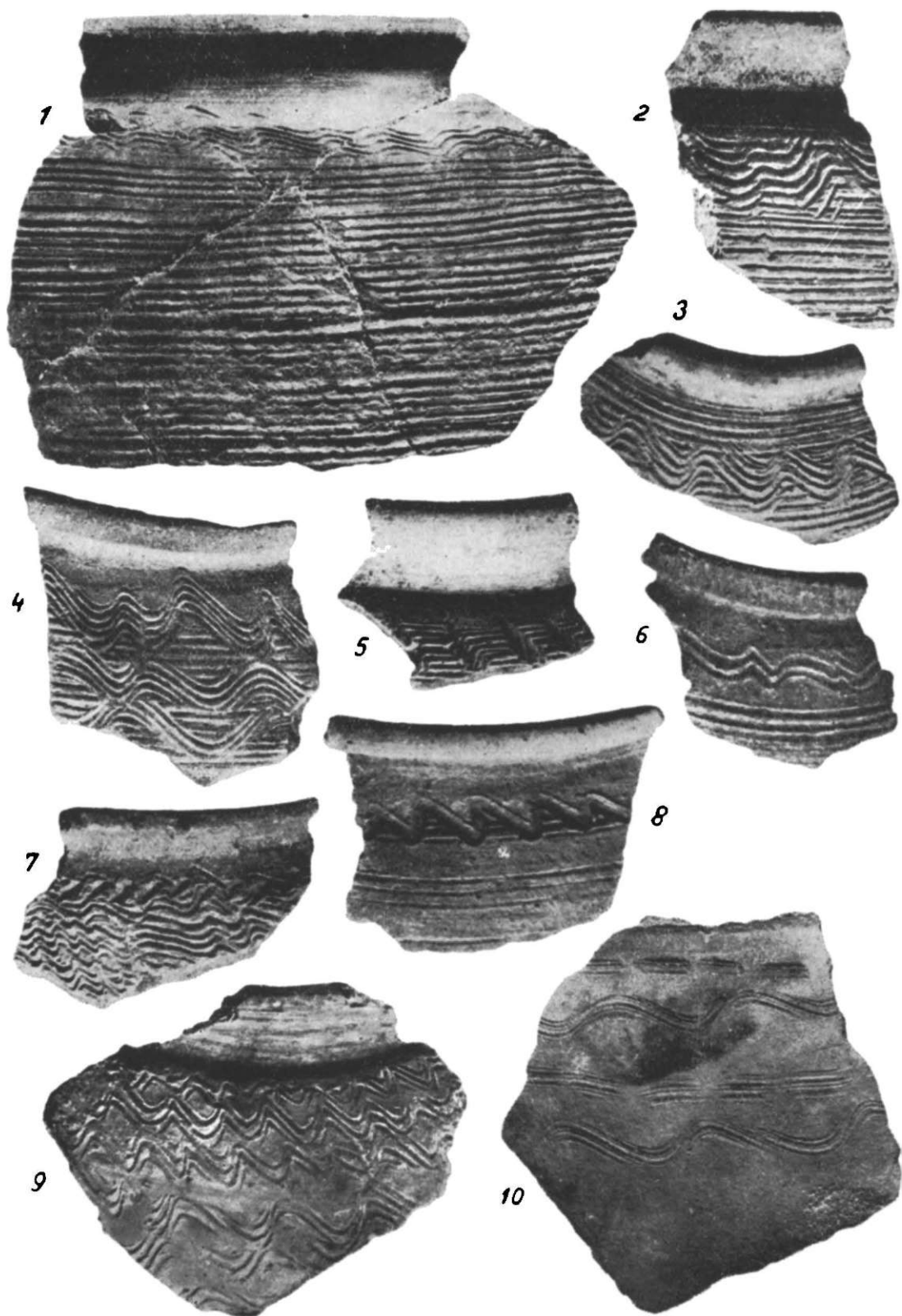

Fig. 2. — Fragmente ceramice din bordeiele a și b.

folosite la ascuțit și două obiecte de fier: o dălțiță și un cui cu inel. Bordeiul b-1958 aparține fazei mai noi de bordeie de la Dridu.

În săpătura din anul acesta s-a găsit un singur cuptor de copt, situat lângă marginea de NV a bordeiului c-1958. Este al șaselea cuptor descoperit și se deosebește de celelalte prin faptul că a fost construit la suprafață. Vatra a fost podită în parte cu cioburi, fapt care situează acest cuptor în grupa cuptoarelor mai vechi de la Dridu. Vatra zace pe stratul castaniu cu materiale de comună primitivă, nivel de la care sînt săpate și bordeiele.

Pe baza celor prezentate mai sus ne vom opri doar la cîteva probleme în legătură cu bordeiele, considerînd atît pe cele descoperite anul acesta, cît și pe celelalte din campaniile anterioare.

Cu dezvelirea celor cinci bordeie din această campanie, credem că am descoperit tot pîlcul de locuințe din marginea de NE a așezării, în număr de 11, dintre care numai patru sînt din faza mai nouă iar celelalte șapte din faza mai veche a locuirii de la Dridu. Rămîne în urmă însă numărul cuptoarelor, care ajung de-abia la șase față de cele unsprezece bordeie, fapt care anulează ipoteza făcută în raportul nostru pe 1957, în care consideram probabil ca fiecărui bordei să-i aparțină cîte un cuptor.

Faptul că după acest pîlc de unsprezece, bordeiele încetează pe o distanță (controlată prin secțiuni) de 17—18 m pentru a le regăsi în alte sondaje făcute la depărtare de 200 m, ne-a îndemnat să vedem în acest fel gruparea locuințelor în așezarea care se întinde pe aproximativ 1 km de-a lungul malului lacului Comana. Pentru aceasta însă cu atît mai mult este necesară cercetarea în continuare a terenului, spre a se putea verifica în mod cert ipoteza făcută și pentru a crea astfel o bază sigură pentru interpretarea social-economică a acestor aglomerări de locuințe. Aceasta este una din problemele de seamă care va trebui urmărită în cercetările noastre viitoare.

După descoperirile făcute pînă acum în așezarea de la Dridu știm că sînt două faze de locuire cu bordeie ale căror caractere distincte le-am prezentat în raportul pe anul 1957. Situația a fost clar observată prin tăierea bordeiului f-1957 de către bordeiul a-1956 și încă de o altă serie de observații, pe care le vom analiza aici. În bordeiul h-1957 s-a întîlnit un mic complex *in situ* alcătuit din pietre, din fragmentele unui vas globular din pastă cenușie, lângă care erau cărbuni și cenușă; peste bordeiul a-1958 a fost complexul nr. 1, o mică instalație de foc, descrisă mai sus; iar în bordeiul d-1958 au fost oasele de cal. Toate aceste trei complexe s-au găsit *in situ* și au o situație stratigrafică identică în sensul că se găsesc tot mereu peste groapa acoperită a unor bordeie vechi, sub depunerea de pămînt negru. Acestea sînt cele două serii de observații de ordin stratigrafic care au putut fi deosebite în cuprinsul locuirii feudale timpurii de la Dridu. Depunerea de pămînt negru care aparține epocii feudale timpurii nu s-a putut împărți încă în două nivele, deoarece toate bordeiele sînt acoperite de acest strat și toate resturile *in situ* de locuire zac pe castaniu, sub pămîntul negru. Singura indicație pe care o avem pînă acum, că totuși între cele două faze de bordeie începuse să se formeze o pătură subțire de pămînt cu *humus*, este groapa care taie latura de SV a bordeiului c-1958.

Evacuarea bordeielor, chiar și a materialului de construcție, este un fapt care se verifică la toate bordeiele din faza mai veche și care va trebui interpretat într-un anumit fel. Împrejurarea care a determinat și a dat și posibilitatea de timp unor plecări și reveniri în aceleași condiții a fost de ordin istoric sau economic?

Observația aceasta este valabilă și pentru bordeiele din faza mai nouă, cu deosebirea însă că acestea din urmă au fost incendiate. La observațiile care privesc sfârșitul violent al așezării din faza ultimă se adaugă și descoperirea în 1951 a oaselor celor două cadavre ciopârțite și aruncate în grăpa cuptorului *e*. Toate aceste fapte sînt dovada unor puternice tulburări provocate de data aceasta cu siguranță de evenimente istorice, indiferent dacă incendierea au făcut-o cei care fugeau sau cei care năvăleau.

Locuirea din comuna primitivă: În afară de rarele fragmente ceramice neolitice aparținînd culturii Gumeița și a celor din epoca bronzului, din prima și din a doua epocă a fierului, s-au găsit trei morminte de înhumatie cu scheletele chircite care au fost notate în continuarea celor descoperite în campaniile precedente cu nr. 7, 8 și 9. Lipsa oricărui obiect de inventar la aceste nouă morminte este oarecum semnificativă, în sensul că raportate la perioadele reprezentate de fragmentele ceramice menționate mai sus, ne face să înclinăm mai mult pentru apartenența lor neolitică.

Sondajele făcute în apropierea așezării au avut drept scop căutarea cimitirului din secolul X.

În raportul din 1957, s-a semnalat un sondaj notat cu *c* pe locul lui Costică Prepeliță, unde s-au descoperit două schelete. Situația neputîndu-se lămuri suficient anul trecut, cercetările s-au reluat în această campanie, constatîndu-se că este vorba de un grup restrîns de morminte în jurul unei troițe de lemn, lîngă care s-a găsit și un fragment de strachină, din sec. XIX—XX.

O altă serie de sondaje s-au făcut pe două dealuri învecinate așezării, unde nu există însă decît o depunere castanie cu foarte rare cioburi Glina III și hallstattiene, iar într-un loc resturi de locuire gumelnițeană și trei bordeie moderne, probabil din vremea mormintelor de pe locul lui Costică Prepeliță.

Un ultim sondaj s-a făcut pe tell-ul gumelnițean situat dincolo de balta Comana și la N de așezarea feudală timpurie. Toată depunerea arheologică aparține culturii Gumelnița, determinîndu-se cinci nivele de locuire. În capătul dinspre NE al tell-ului, s-au întîlnit două morminte din epoca migrațiilor, dintre care unul sarmatic.

M 1, cu groapa orientată aproximativ N—S; scheletul aparține unui individ matur. Mormîntul a fost jefuit din antichitate. Oasele s-au găsit pe fundul gropii în felul următor: în colțul de nord capul așezat între tibii și peste femure și humerusi, lîngă care au mai fost cîteva vertebre și un omoplat. În colțul de vest al gropii a fost maxilarul inferior, iar în mijlocul gropii bazinele, antebrățele, coaste și vertebre. Lipsesc amîndouă peroneele, degetele mîinilor și ale picioarelor, din coaste și din vertebre. Pe cîteva oase lungi de la mîini și de la picioare, pe cap și încă pe alte oase mai mărunte, sînt pete de arsură puternică pînă la carbonizare. În groapă însă nu s-a observat nici o urmă de arsură, ceea ce ar fi o indicație că arderea cadavrului sau a oaselor, la jefuire, nu s-a făcut în groapă. În groapă s-au găsit trei fragmente ceramice cenușii, din vase lucrate la roată, doi nasturi, o copcă din argint, un fragment de fibulă (?) de fier și o bucată dintr-un miner de lemn impregnat cu oxid de fier.

M 2 conținea scheletul unei adolescente, orientată cu capul la nord și picioarele la sud; capul deformat artificial era întors pe dreapta, picioarele întinse, iar mîinile pe oasele iliace.

În partea dreaptă a pieptului, alunecată puțin sub coaste, se găsea o oglindă de metal alb. Lângă antebrațul stîng a fost o perlă tubulară din tablă de bronz, iar la cel drept o brățară de fier și un ineluș de bronz cu protuberanțe. La gît, sub și lângă oasele picioarelor s-au găsit perle, care au tîvit probabil marginea rochiei.

ION NESTOR și EUGENIA ZAHARIA

РАСКОПКИ В ДРИДУ

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Начатые в 1956 г. в Дриду археологические раскопки на поселении X в. н.э. были продолжены летом текущего года. Обследование проводилось в той же северо-восточной части поселения с целью обнажения всей группы землянок. Вскрыто 5 землянок, из числа которых 4 с очагом в обложенной камнями яме относятся к более ранней фазе, последняя же принадлежит более поздней фазе обитания в Дриду.

Эти 5 землянок вместе с 6 раскопанными во время предыдущих кампаний (из общего числа землянок 11, 7 относятся к более ранней фазе и лишь 4 — к более поздней) образуют первую группу жилищ-землянок северо-восточной части поселения. После них, на протяжении 17—18 м раскопанной поверхности не встречается более ни одной землянки, между тем как на расстоянии 200 м от раскопа, в других разрезах обнаружено еще 2 землянки той же культуры Дриду. Поскольку поселение расположено по южному берегу озера Комана на протяжении приблизительно 1 км, можно рассматривать организованные таким образом группы землянок как собственность группы родственных семейств.

Все до сих пор открытые землянки были покинуты, а землянки более поздней фазы были построены после нивелировки ям более ранних землянок.

Открытие новой печи с очагом, выстланным черепками, характерным для печей более ранней фазы, но без ямы, доводит число открытых печей до 6; однако это опровергает предположение, выдвинутое при раскопках 1957 г., так как число печей уже не соответствует количеству землянок.

Разведкой на телле Гумельняцкий культуры к северу от поселения выявлено два погребения с труположением эпохи переселений. В одном из них, нарушенном еще в древности, на головных и на некоторых длинных костях имеются следы сильного обжога, тогда как в яме не обнаружено ни малейших следов огня. Возможно, что это обусловлено обрядом, вероятно, при ограблении могилы, поскольку кости не разбросаны как попало, а сложены в известном «порядке»; это наблюдалось и в других подобных случаях. Из когда-то, вероятно, богатого инвентаря осталось 3 серых черепка оделанных на кругу сосудов, 2 пуговицы и крючок, по-видимому, серебряный.

Второе погребение принадлежит сармату; оно ориентировано головой на север и ногами на юг; справа, под ребрами найдено зеркало из белого металла. Кроме него, в погребении найдены железный браслет, бронзовое кольцо с выпуклостями, стеклянные, коралловые и мелкие бусы под и возле середины берцовых костей; до этого места доходило одеяние, от которого они остались.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Дриду. Фрагменты керамики из землянок а и д.

Рис. 2. — Фрагменты керамики из землянок а и б.

LES FOUILLES DE DRIDU

RÉSUMÉ

Les fouilles archéologiques commencées en 1956 à Dridu (district d'Urziceni), dans la station du Xe siècle de notre ère, se sont poursuivies pendant l'été de l'année 1958. Les recherches ont encore porté sur la partie nord-est de la station, en vue de dégager l'entier groupe

de cabanes situées à cet endroit. On en a découvert cinq, dont quatre, relevant de la phase la plus ancienne, à être placés dans une fosse doublée de pierres, et le dernier appartenant à une phase d'habitat plus récente.

Ces cinq fonds de cabanes constituent, avec les six autres, découverts pendant les campagnes antérieures (au total 11, dont 7 datent d'une phase plus ancienne, et 4 d'une phase plus récente), le premier groupe d'habitations-cabanes à demi souterraines de la partie nord-est de la station. Après cela on n'en rencontre plus sur une distance de 17—18 m, pour trouver, à 200 m de distance, dans le périmètre d'autres sondages, deux autres fonds de cabanes appartenant à la même civilisation de Dridu. Étant donné que la station s'étend sur près de mille mètres, sur la rive méridionale du lac de Comana, on peut considérer que les groupements de fonds de cabanes organisés de cette manière appartiennent à un groupe de familles apparentées.

Tous les fonds de cabanes, découverts jusqu'à présent, avaient été évacués et ceux de la phase plus récente avaient été faits après nivellement des excavations laissées par les fonds plus anciens.

La découverte d'un nouveau four à être pavé de tessons (caractère des fours de la phase plus ancienne) qui n'était pas placé dans une excavation, porte à six le nombre des fours découverts. Cela infirme l'hypothèse émise par les auteurs à l'occasion des fouilles de 1957, car ces fours ne correspondent plus comme nombre aux fonds de cabanes.

On a découvert, au cours d'un sondage effectué sur le tell de type Gumelnița, situé au Nord de la station, deux tombes à inhumation de l'époque des migrations. L'une, violée à une époque ancienne, renferme des ossements humains, dont le crâne et quelques os longs présentent des taches dues à un feu violent, sans que la fosse montre la moindre trace de feu. Il est possible que cela soit dû à quelque rituel — probablement lors du pillage de cette tombe — car les ossements ne sont pas éparpillés au petit bonheur, mais disposés avec un certain « ordre », fait déjà observé ailleurs. Il ne subsiste plus du mobilier, qui a probablement été riche, que trois tessons gris de vases faits au tour, deux boutons et une sorte d'agrafe, probablement en argent.

La seconde tombe appartient à un Sarmate; le squelette a la tête orientée vers le Nord, les pieds au Sud; à la droite du squelette, se trouvait un miroir en métal blanc, ayant légèrement glissé sous les côtes. En plus du miroir, la tombe contenait aussi un bracelet en fer, une bague en bronze enrichie de protubérances, des perles en corail et en verre, ainsi que de menues perles éparpillées sous les tibias et à proximité, jusqu'à mijambes, région où s'arrêtait le vêtement dont elles proviennent.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. -- Dridu. Fragments céramiques provenant des fonds de cabanes a et d.

Fig. 2. Dridu. Fragments céramiques trouvés dans les fonds de cabanes a et b.